

Akademický rok 2006/2007 znamená pro jazykovou přípravu na Univerzitě obrany v Brně důležitý mezník. Od studentů, kteří v tomto roce zahájili bakalářské studium, je totiž požadována relativně vysoká výstupní znalost anglického jazyka, a to na úrovni STANAG 6001 SLP 3333. Pro pracovníky Centra jazykové přípravy UO z tohoto požadavku vyplynulo několik zásadních změn, které výrazným způsobem ovlivnily a ovlivňují jejich práci.

Především bylo nutno postupně změnit koncepci přijímacích zkoušek z angličtiny a zpřísnit požadavky na jazykovou vybavenost uchazečů o studium. Úroveň obtížnosti přijímací zkoušky z angličtiny se posunula výše, a to na úroveň STANAG 6001 SLP 2. Z praktických důvodů není možné tuto úroveň testovat u všech řečových dovedností, protože velký počet uchazečů, kteří se každoročně na UO hlásí, nedovoluje dovednosti psaní a mluvení ověřovat. Nový formát zkoušky proto pokrývá úroveň SLP 2 pouze u dvou zbývajících dovedností, tj. poslechu a čtení.

Dále bylo vytvořeno nové kurikulum, které bylo akreditováno v systému UNICert. Poprvé bylo implementováno ve školním roce 2006/2007 u studentů prvního ročníku Fakulty vojenských technologií (dále FVT). Toto kurikulum je nastaveno tak, aby současné požadavky kladené na znalosti angličtiny u absolventů bakalářského studia plně reflekovalo, aby výstupem řečových dovedností studentů byla skutečně úroveň STANAG 6001 SLP 3333 a aby jim zároveň bylo umožněno získat evropsky uznávaný certifikát o jejich jazykové úrovni.

Pro zefektivnění vyučovacího procesu a zlepšení výstupní úrovně studentů vznikl projekt tzv. **průběžného hodnocení studentů**, jehož první fází bylo vypracování, zadání a analýza výsledků dotazníku určeného pro studenty prvního ročníku. Tento dotazník si klade za cíl získat data o dosavadním studiu angličtiny respondentů, o jejich studijních výsledcích a v neposlední řadě o jejich úspěšnosti u zkoušky podle STANAG 6001. Byl distribuován na všech třech fakultách UO. U studentů FVT byly tímto způsobem zjištěny některé zajímavé skutečnosti, které bychom na tomto místě rády prezentovaly.

Na FVT byl dotazník distribuován v průběhu prosince 2006 u 109 studentů z celkem deseti studijních skupin. Obsahoval 17 položek vytvořených na bázi otázek s uzavřenými nebo částečně uzavřenými odpověďmi.

Jednou z hlavních oblastí našeho zájmu byl typ střední školy, kterou naši studenti absolvovali. Největší skupinu tvořili absolventi gymnázií (46 %), což je poněkud překvapivé, protože daleko větší zájem o studium na FVT by se dal očekávat od absolventů středních odborných škol. Ti za absolventy gymnázií zaostali sice jen málo (41 %), nicméně slabá převaha gymnázií by se spíše dala očekávat u Fakulty ekonomiky a managementu (FEM) a u Fakulty vojenského zdravotnictví (FVZ). Na tomto místě se tedy nabízí otázka, zda tato situace reflektuje skutečný zájem o studium nebo zda absolventi gymnázií mají větší šanci projít sítím náročných přijímacích zkoušek. Nicméně z hlediska výuky angličtiny je převaha gymnazistů jistě potěšitelná a mohla by být ještě větší, protože u gymnázií lze očekávat větší nároky na výuku angličtiny než u středních odborných škol. Jen necelá dvě procenta dotazovaných (dva respondenti)

přišla ze středních integrovaných škol, což naprosto odpovídá očekávání. Poměrně zarážející je ale nízké procento 5,5 % studentů (šest respondentů) přicházejících ze střední vojenské školy v Moravské Třebové.

Z hlediska dosavadní délky studia angličtiny se jako uspokojivé jeví zjištění, že celých 77 % dotázaných studovalo angličtinu déle než čtyři roky a 16,5 % alespoň čtyři roky. U skutečně nepatrného procenta (6,4 %) je tato délka kratší než čtyři roky.

Velmi zajímavá data byla získána v souvislosti s absolvováním zkoušek STANAG 6001. Jak již bylo zmíněno v předchozí části, jen nepatrné procento studentů přišlo na FVT ze střední vojenské školy, kde až do vydání nového rozkazu ministryně obrany z ledna 2007 týkajícího se nové koncepce jazykové přípravy v ČR byli studenti 4. ročníků většinou interním doporučením školy vedeni k tomu, aby úspěšně složili alespoň zkoušku STANAG 6001 SLP 1111. U těchto šesti respondentů se tedy osvědčení o absolvování této zkoušky dalo více méně očekávat. Z tohoto pohledu je proto potěšující, že osvědčení získalo od začátku studia až do distribuce dotazníku (tj. zhruba během prvních tří měsíců) celkem 45 % respondentů (49 studentů). Přitom téměř 43 % z nich a zároveň 19 % z celkového počtu respondentů (tj. 21 studentů) dosáhlo úrovně SLP 2222. Pro tyto studenty bude dosažení požadované finální úrovně SLP 3333 jistě reálné.

Stejně potěšující je i zjištění, že téměř polovina respondentů (45 %, tj. 59 studentů) z angličtiny na střední škole maturovala. Přitom 24,5 % z nich (12 studentů) dosáhlo známky 1, stejné procento známky 3, dále 42,9 % (21 respondentů) známky 2, 6 % (3 studenti) známky 4 a jeden respondent známku neuvedl. Číslo samotná by ale mohla být zkrslující beze zmínky o neutěšeném stavu maturitních zkoušek z angličtiny na našich středních školách, kde u většiny z nich převažuje i dodnes zkoušení předem naučených témat nad testováním skutečných komunikativních dovedností v jazyce. Z tohoto hlediska dosažené známky nemají příliš velkou vypovídací hodnotu, protože seriózní srovnatelnost mezi jednotlivými školami je kvůli **nekonceptnosti pojetí** současných maturit nemožná.

Zajímalo nás také, s jakými učebnicemi naši studenti na středních školách pracovali. Vysoké procento (58 %) uvedlo učebnici Headway, dále následovalo poměrně široké spektrum titulů od bohužel ještě stále používaných učebnic Angličtina pro jazykové školy (7 %) až po nej-různější novinky dostupné na našem trhu. Podstatné ovšem je, že pouze jeden respondent uvedl učebnici English File, která se spolu s její novější verzí New English File stala jednou ze základních učebnic nově vzniklého kurikula. Je tedy reálné, že tyto učebnice budou po nějakou dobu pro naše studenty novou zkušeností, což je pro výuku jazyka důležité.

Další dotazníková položka měla za cíl zjistit, kolik hodin angličtiny měli studenti UO k dispozici na střední škole. Nejvyšší procento respondentů (64 %) uvádí tři hodiny týdně, což je potěšující a vytváří alespoň jeden z předpokladů k tomu, aby jim středoškolská výuka angličtiny mohla poskytnout potřebné základy. Téměř 14 % dotázaných uvádí hodinovou dotaci dokonce vyšší než tři hodiny týdně, avšak 21 % studentů mělo hodinovou dotaci menší než tři hodiny.

Co se týká subjektivního posouzení angličtiny jako předmětu obtížného nebo lehkého, až 53 % studentů uvádí, že angličtina je pro ně předmětem lehkým. Zbytek pokládá angličtinu za předmět těžký. V tomto ohledu lze pouze věřit, že uvedených 53 % studentů bude angličtinu zvládat zcela bez problémů. Ohodnocení angličtiny jako lehkého předmětu však může také znamenat, že v tomto předmětu nebyly na studenty na střední škole kladeny vysoké nároky.

Jedním z ukazatelů zájmu o angličtinu – včetně její dosažené úrovně – by mohlo být také absolvování některé ze zkoušek nabízených externě mimo střední školu – ať už máme na mysli tzv. „malou“ či „velkou“ státnici nebo standardizované mezinárodně uznávané zkoušky. U této položky však odpovědi téměř všech studentů byly negativní, pouze nepatrné procento 1,80 se zúčastnilo tzv. malé státnice.

V dotazníku jsme se také ptali, jestli se na střední škole studenti více zaměřovali na probírání gramatiky či na konverzaci. Uvědomujeme si, že takovéto rozdělení je velmi obecné, avšak pro přípravu ke zkoušce dle NATO STANAG 6001 je toto hledisko jedním ze stěžejních. Přestože u vyšších stupňů uvedené zkoušky se předpokládá i gramatická přesnost, přece jenom se důraz klade zejména na schopnost komunikovat. Z tohoto důvodu výsledek vyhodnocení otázky není potěšující – 69 % respondentů uvádí, že větší důraz v hodinách se kladl na gramatiku. Toto zjištění vydává signál pro učitele, že je potřeba věnovat více pozornosti rozvoji dovednosti mluvení a že v této záležitosti lze očekávat jisté problémy.

Na druhou stranu dotázaní uvádějí, že v 55 % případů učitelé hovořili v hodinách převážně anglicky. Přestože to nesevřídčí o ideální situaci ve výuce angličtiny na středních školách, přece jenom takovýto výsledek není alarmující. V hodinách angličtiny na UO se mluví převážně anglicky a lze tedy předpokládat, že část studentů si na tuto skutečnost bude muset nějakou dobu zvykat.

Další výzvou pro učitele anglického jazyka na FVT bude určitě rozvoj dovednosti poslechu, protože pouze 20 % dotázaných se poslechu v hodinách věnovalo pravidelně; přes 60 % občas a zbytek, tedy téměř 20 %, se poslechu nevěnovalo vůbec. Přitom ověřování úrovně dovednosti poslechu je podstatnou součástí testu dle NATO STANAG 6001.

Konverzaci se vůbec v hodinách angličtiny nevěnovalo 9 % respondentů, pravidelně se jí věnovalo více než 30 %. Tato položka opět potvrzuje potřebu věnovat velkou pozornost rozvoji dovednosti mluvení i poslechu.

Pro studenty je bezpochyby důležité, co se při klasifikaci bere nejvíce v úvahu. I u výsledků této položky musíme konstatovat, že gramaticko-překladová metoda ve výuce jazyků na našich středních školách stále přetrvává. Až u 57 % dotázaných se při známkování brala nejvíce v potaz znalost gramatiky. Na slovní zásobu se zaměřovala v hodnocení téměř čtvrtina učitelů dotázaných a na schopnost domluvit se pouze kolem 30 %. Věříme, že systém klasifikování na skupině anglického jazyka FVT založený na hodnocení komunikativních dovedností studentů bude pro naše studenty jedním z důležitých motivačních faktorů.

Podle zkušeností z praxe lze říci, že dovednost psaní je často u našich studentů na velmi nízké úrovni, a to i v mateřském jazyce. Proto nás zajímalo, kolik času se rozvoji této produktivní dovednosti věnuje v hodinách na středních školách. Pravidelně se touto dovedností zabývala pouze pětina dotazovaných, více než polovina se věnovala psaní občas a zbytek respondentů se této dovednosti nevěnoval vůbec. U dovednosti psaní bude tedy pravděpodobně rozdíl mezi skutečnými vstupními a požadovanými výstupními dovednostmi studentů (SLP 3) největší a pro učitele bude velkou výzvou tento rozdíl překlenout.

Dalším faktorem, který může ovlivňovat efektivnost učení se angličtině, je podle nás prostředí, ve kterém se vyučuje. Zajímalo nás, zda výuka angličtiny probíhá ve speciálních jazykových učebnách. Výsledky ukázaly, že v jazykové učebně se vůbec neučila polovina studentů, o něco více než čtvrtina se učila v takovéto učebně pravidelně a necelá čtvrtina občas. Věříme, že naše vybavení učeben audiovizuální technikou včetně multimediálně vybavené

studovny (SAC - Self Access Centre) pomůže zvýšit motivaci studentů, což může vést k lepším studijním výsledkům.

Přestože zapojení rodilého mluvčího do výuky jak na střední, tak na vysoké škole může přinášet mnoho problémů, domníváme se, že kontakt s jazykovým projevem rodilého mluvčího je pro studenty důležitý a že může působit také motivačně. Z našeho průzkumu vyplývá, že pouze u 20 % respondentů byl do výuky zapojen i rodilý mluvčí. Je otázkou, do jaké míry budeme při současném nedostatku rodilých mluvčích na CJP schopni tuto skutečnost změnit k lepšímu.

Závěrem lze říci, že i když cílem uvedeného projektu je spíše dlouhodobé sledování faktorů ovlivňujících studijní výsledky, přesto i výsledky prvního průzkumu přinesly řešitelům zajímavá data. Sběr dat bude pokračovat i nadále. Věříme, že jejich analýza pomůže jak dalšímu zdokonalování vyučovacího procesu, tak i dosažení požadované úrovně absolventů bakalářského studia.

Jaký je rozdíl mezi kvalifikačním stupněm a kvalifikačním požadavkem?

Dle čl. 72 Zkušebního řádu pro jazykové zkoušky STANAG 6001 na osvědčení z jazyka anglického, německého a francouzského lze uvádět kvalifikační stupeň, kterému dosažené výsledky odpovídají na základě usnesení vlády ČR č.1542 ze dne 30. listopadu 2005 v následujícím znění „Dosažené výsledky odpovídají na základě usnesení vlády ČR č. 1542 ze dne 30. listopadu 2005 kvalifikačnímu stupni ...“. Pro splnění příslušného kvalifikačního stupně je třeba dosáhnout požadovaných hodnot alespoň ve dvou dovednostech.“

Nicméně pro zaměstnance AČR je směrodatný kvalifikační požadavek na jazykovou úroveň dle STANAG 6001, který je dán číselným kódem vyjadřujícím jazykovou úroveň osoby v jednotlivých jazykových dovednostech v pořadí poslech s porozuměním – mluvení – čtení s porozuměním – psaní (např. 0-1-0-1 nebo 3-3-3-3).

Jak dlouhá je platnost osvědčení STANAG 6001?

Prozatím je platnost osvědčení o zkoušce STANAG 6001 v AČR neomezená z čl. 71 zkušebního řádu. Nicméně v mnoha zemích na základě doporučení BILCu (Úřad pro mezinárodní jazykovou koordinaci) je platnost osvědčení omezena na jeden až tři roky.

Je možné zjistit moji úroveň jazykových znalostí?

Za účelem zjišťování jazykových dovedností a rozřazování do jazykových kurzů se používá v angličtině American Language Course Placement Test (ALCPT) a u ostatních jazyků tzv. Pretest. Na základě přihlášení a absolvování tohoto testu vám sdělíme výsledek a jazykovou úroveň, které tento výsledek odpovídá, a doporučíme vám vhodnou úroveň jazykové zkoušky STANAG 6001.

FAQ – Často kladené otázky ke zkoušce dle STANAG 6001
<http://www.ujp-acr.cz/ujp/faq.php>